

Restaurátorské práce na dobových malovaných trámech a jejich umístění do rekonstruovaných prostor v prvním patře zámku na Žampachu.

Šárka a Petr Bergerovi
akad. mal. a restaurátoři
2008

Jedná se o trámy, které byly objeveny při stavebních pracích v objektu. Nejprve byla provedena podrobná prohlídka a inventarizace všech nalezených malovaných trámů (celkem 30 kusů). Z této prohlídky vyplynulo několik poznatků:

- všechny trámy jsou z jedné strany seříznuté. Řez zasahuje malovanou část trámu. U většiny trámů by šlo zrekonstruovat původní délku, avšak hmota dřeva je na těchto místech většinou natolik zásadně poškozena, že nebude možná žádná truhlářská úprava (např. vsazení nového zhlaví)
- většina trámů je na neseříznuté straně z bočních stran opatřena černým dehtovým (patrně sanačním) nátěrem. Tento nátěr se z pohledové strany nevyskytuje, vyjma ojedinělého zatečení. Zkoušky rozpustnosti ukázaly, že ač je barva sama o sobě rozpustná, je tento nátěr ireverzibilní, protože prosákl do porézní hmoty dřeva. Dá se tedy předpokládat, že malba pod ním je již nenávratně zničená.
- Většina trámů je ve velmi špatném stavu, dřevo vykazuje stopy po dávném napadení dřevokazným hmyzem, na některých místech struktura dřeva vykazuje změny charakteristické po napadení dřevomorkou (nebo jinou houbou). Trámy jsou dnes naprosto suché, avšak na malovaných částech jsou jasné stopy po zatékání.
- Na trámech, jejichž dřevo je v dobrém stavu (ale u kterých se dekor nedochoval), by bylo možné malbu zrekonstruovat podle trámů významně poničených, které nebude možné zachránit.
- Prezentace trámů v objektu zůstává otevřenou otázkou- trámy se liší svou délkou a většina z nich má min. jednu stranu destruovanou natolik, že v délce 40-50cm je struktura dřeva totálně zničena. Pokud je vůbec na těchto místech zachovaná malba, tak lpí pouze na skořepině dřeva silně pouze několik mm.

Stav trámů při inventarizaci

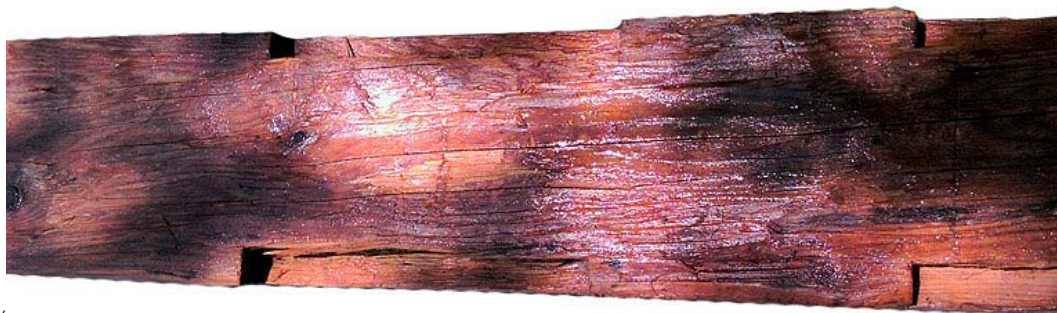
Trámy byly rozděleny do několika kategorií podle stupně poškození a vytipováno bylo nakonec celkem 15 kusů, které bude možné po nezbytných úpravách a restaurování vrátit zpět do objektu, i když už pouze jako součást výzdoby. Ve spolupráci s projektanty byla pro ně vybrána vhodná místa jak v přízemí (před vstupem do kaple), tak i na chodbách v 1. patře.

Postup při konzervaci a čištění trámů a upevňování barevné

1/

2/

Postup čištění záklopových stran:

- 1/ očištění od povrchových nečistot a fungicidní postřik*
- 2/ ochrana povrchu trámů směsí včeliho vosku a přírodní pryskyřice*

Rekonstrukce motivu podle zachovaných fragmentů

Stav po očištění povrchu, zpevnění fragmentů barevné vrstvy a provedení sjednocujících retuše bílého podkladu

Stejné trámy po rekonstrukci

Umístění trámu na určené místo

Detail upevnění

Nejprve bylo dřevo opakovaně ošetřeno proti dřevokaznému hmyzu aplikacemi fungicidními fixážemi roztokem **LIGNOFIX PROFÍ**¹. Poté byla zpevněna barevná vrstva roztokem akrylátovou pryskyřicí **PRIMAL AC 35** a **SOKRAT**.

Postup zabezpečovacích a restaurátorských pracích:

V této etapě byly ze všech stran trámů šetrně odstraňovány povrchové nečistoty a opět byl aplikován nástřík **LIGNOFIXEM**. Podle stavu dřeva byly vytipovány trámy různých délek na nejvhodnější místa v objektu a poté byly podle potřeby upraveny. Ruby trámů byly v další etapě za tepla napuštěny směsí vosku a přírodní pryskyřice. Pohledové strany trámů byly poté retušovány přírodními práškovými pigmenty pojenými pryskyřicí **Primal AC35**. Retuš měla na poškozených místech charakter rekonstrukce a v těchto případech byly východiskem zachované odpovídající výjevy na jiných trámech. Na závěr byl povrch trámů konzervován slabým voskovo-pryskyřičným filmem.

Všechny důležité etapy byly dokumentovány a tvoří součást písemné zprávy.

V Písečné a na Žampachu dne 12.8.2008

Sárka a Petr BERGEROVI
akad. mal. a restaurátoři
561 70 PÍSEČNÁ 116
okres Ústí nad Orlicí

¹Lignofix I-Profi-OH je určen k preventivnímu ošetření dřeva a materiálů na bázi dřeva proti dřevokaznému hmyzu (tesařík, červotoč) a k ošetření dřeva již napadeného dřevokazným hmyzem v interiérech - třída ohrožení 1,2 (střešní konstrukce, obložení, schody, podlahy, okenní rámy atd.) a v exteriérech bez přímého a trvalého kontaktu se zemní vlhkostí a vodou - třída ohrožení 3 (střešní podbití, dřevěné stavby, ploty, krovky atd.). Je vhodný pro ochranu vzácného dřeva a historických předmětů. Výhodou je možnost aplikace i při teplotě okolí nižší než +5 °C. Složení: Obsahuje nový typ regulátoru růstu hmyzu s trojím likvidačním účinkem: adulticidním - zabíjí spolehlivě všechny druhy dospělého dřevokazného hmyzu (červotoč, tesařík apod.) larvicidním a ovicidním - spolehlivě likviduje vývojová stádia hmyzu (larvy a vajíčka). Dlouhodobě chrání ošetřené dřevo před dalším napadením dřevokazným hmyzem.